

Er mysterienes tid snart forbi?

INGRID SPILDE
Nysgjerrig på ...
Hvordan verden ble til.
Fagprosa. 2011
Mangschou.

HVORDAN VERDEN ble til er den andre boka i det forlaget kaller "fagbokserie for barn".

Barn som mottakere kan forsvareres etter som den gruppen går til 17 år, men ellers er dette ei bok også for voksne, gjerne foreldre sammen med barn/unge.

HARALD NILSEN
Professor og
litteraturviter
hn@hinesna.no

BOKANMELDELSE

INNHold OG FORM. La det være sagt med én gang, denne boka bør være et vinnerspor, en merkevare og det av flere grunner, for eksempel tematikken. Kan det tenkes noe dristigere å være nysgjerrig på enn dette hvordan det første liv og verden ble til? Så er det bokas form, alle uttrykksformene. På de 88 sidene er det mer enn 30 helsidebilder, mange, mange småbilder, illustrasjoner, tegninger. Og til sammen henvender de forskjellige ytringsmåtene seg til alle kategorier lesere/seere – til barn, unge, voksne, til nyfikne og nysgjerrige, til de som vet noe og vil mer, til den eller de maks vitelysine, ja, jeg tror boka snakker også til lesevegrere dersom de først gadd å åpne den.

UNDRING. Med alle de ulike ytringsmåtene er boka overveldende visuell, det gjelder som nevnt bilder og annet analogspråk, og det gjelder farger – mange farger. Hvert av de 9 kapitlene introduseres på en gul helside med skrift og tegninger. Hvert kapittel avsluttes med avsnitt i blå bokstaver og store utropstegn som blikkfang. Stort pluss må selve verbalspråket få. Det presenterer seg som interessant, tydelig, ærlig spørrende, undrende og fascinerende, og sammen med disse egenskapene flyter språket lett og med islett av unges vokabular og ! stoffet er faglig overbevisende. Og appellativt! Særlig det siste. For tittelen "Nysgjerrig på ..." er ikke noe dum inngangsbillett til de store tingene, og særlig når vi må anta at nysgjerrighet har undring som sin tvillingsøster. Undring er bokas suverene fascinasjon, for på den store, uløste gåten gir heller ikke denne boka endelige svar (selvsagt), men den sier nok til å ærlig undre seg, og nok til å få lyst å undre seg. Se for eksempel det møtsetningsfylte første kapitlet, paradokset: "Alt begynte med ingenting." Og der samtidig boka garderer seg for alt som skrives mellom s. 5 og 85 med: "Noen av svarene vi har funnet, ligner forresten mer på gåter

enn på løsninger." Sterkt inviterende er kapittel 2, "På sporet av det store smellet", og der det i fortsettelsen heter: "Det hele begynte med to enkle spørsmål. To viktige spørsmål. – Hva er det? – Hvorfor er det sånn?"

Det slår meg at det skolen ikke gir nok rom for til barn og unge, det klarer denne boka; gåter, kanskje-svar, nesten-svar, men likevel passe svar til at unge lesere (også eldre!) bør inspireres videre – undre seg.

Kapittel 5 har lignende fascinasjon og paradoks i seg som introduksjonskapitlet: "Hvordan forskerne ser bakover i tida", og der det står: "Sannheten er nemlig at vi lett kan se hvordan universet

var for lenge siden. Men vi kan bare gjette på hva som skjer akkurat nå."

BLIKKFANG. Hva som skal gi denne boka udiskutabel toppscore som fakta-/fagbok avhenger (selvsagt) av øynene som ser. Helhetsinntrykket er storartet, selve språket noen steder mer enn det også, jeg tenker spesielt der det snakker til unge lesere. Eksempelene er for mange til å skulle siteres. Men størst fascinasjon mener jeg ligger i overskriftene, en kan gjerne kalle det "vekkere", til eksempel "En skrekkelig idé" (16), "I farta" (17), "Mysterium ved verdens ende." Kapittel 3 heter: "Monstermaskin og mørk ma-

terie." (23). Og hva med avsnittet "I Partikkelen som kan ødelegge alt." Det gjelder Higgs-partikkelen. "Hvis den finnes. Hvis den ikke dukker opp, er det verre. Da kan det hende at vi må kaste hele standardmodellen på dynga og begynne på nytt. Men det er kanskje like spennende." (29). Vi treffer overskriften "Du er lagd av stjernestøv." (33) og "I Et sted for liv." (71). I begge disse avsnittene introduseres vårt mulige opphav, og med apen Ida som mellomledd til dagens human being. Sterkest fascinasjon ligger i sluttkapitlet "Inn i framtida", og der det på den gule siden står: "Forskerne har allerede oppdaget det store smellet, stofffabrikkene i stjernene og de

store platene som forandrer jorda.

ER MYSTERIENES tid snart forbi?"

"Inn i framtida" har 6 avsnitt som alle er spørsmål, spørsmål om det vi vet, om det vi ikke vet og om det vi kan komme til å vite. Og fagboka slutter med: "Kanskje oppdager vi også at noe av det vi trodde vi visste, ikke stemmer likevel. Andre spørsmål vil vi nok aldri få løsningen på. Vi kan bare undre og spekulere. Det gjelder kanskje spesielt den største av alle gåter:

Hvorfor finnes det noe i det hele tatt?" (83).